

Agata Piszko

Karta Nauczyciela

z komentarzem

- Praktyczne komentarze do każdego artykułu
- Bogate orzecznictwo
- Zmiany dotyczące godzin karcianych oraz postępowania dyscyplinarnego dla nauczycieli

DZIENNIK
GAZETA PRAWNA

INFOR

Agata Piszko

Karta Nauczyciela z komentarzem

- Praktyczne komentarze do każdego artykułu
- Bogate orzecznictwo
- Zmiany dotyczące godzin karcianych oraz postępowania dyscyplinarnego dla nauczycieli

DZIENNIK
GAZETA PRAWNA

INFOR

Grupa INFOR PL
Prezes Zarządu
Ryszard Pieńkowski

DYREKTOR CENTRUM RYNKU FINANSÓW PUBLICZNYCH
Agata Eichler

REDAKCJA MERYTORYCZNA
Mirosława Stefanowicz

SEKRETARZ REDAKCJI
Elżbieta Marszałik

KOREKTA
Jolanta Bugaj

REDAKTOR GRAFICZNY
Monika Rodziewicz

© Copyright by INFOR PL SA, Warszawa 2016

INFOR PL SA
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
tel. 22 530 43 44
www.infor.pl

Biuro Obsługi Klienta
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
tel. 22 212 07 30, infolinia 801 626 666
faks 22 212 07 32
e-mail: bok@infor.pl
www.sklep.infor.pl

Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii bądź powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody Wydawcy w całości lub części jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej.

ISBN 978-83-7440-702-1

Spis treści

Wstęp	5
Wykaz skrótów	6
Rozdział 1.	
Postanowienia wstępne	11
Rozdział 2	
Obowiązki nauczycieli	33
Rozdział 3	
Wymagania kwalifikacyjne	51
Rozdział 3a	
Awans zawodowy nauczycieli	55
Rozdział 4	
Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy	86
Rozdział 5	
Warunki pracy i wynagrodzenie	140
Rozdział 6	
Nagrody i odznaczenia	184
Rozdział 7	
Uprawnienia socjalne i urlopy	194
Rozdział 7a	
Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli	215
Rozdział 8	
Ochrona zdrowia	220

Rozdział 9	
Dzień Edukacji Narodowej	228
Rozdział 10	
Odpowiedzialność dyscyplinarna	228
Rozdział 11	
Uprawnienia emerytalne	279
Rozdział 11a	
Przepisy szczególne	293
Rozdział 12	
Przepisy przejściowe i końcowe	298

Wstęp

Pragmatyka zawodowa nauczycieli uregulowana w przepisach ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela jest materia, która w bezpośredni sposób określa zasady zatrudnienia i warunki pracy nauczycieli. Przepisy ustawy, w pierwotnej wersji osadzone w czasach innego ustroju politycznego, podlegały od 1982 r. licznym nowelizacjom. Na przestrzeni lat ewoluowało również orzecznictwo sądowe, a także zdania i opinie ekspertów. Bogate orzecznictwo judykatury, stanowiska resortu edukacji oraz poglądy doktryny w dużym stopniu wpłynęły na praktykę stosowania przepisów ustawy.

Komentarz do Karty Nauczyciela w kolejnych artykułach zwraca uwagę nie tylko na teoretyczne, ale również praktyczne aspekty przedstawionych zagadnień. Ideą, jaka przyświecała podczas tworzenia komentarza, było stworzenie opracowania stanowiącego przystępne wyjaśnienie przepisów, zilustrowanego mogącymi pojawić się w praktyce wątpliwościami. Autor zwraca również uwagę na sytuacje sporne i wywołujące rozbieżności w stosowaniu. Z tego względu komentarz kierowany jest przede wszystkim do osób, które w swojej pracy zawodowej stosują przepisy Karty Nauczyciela – a więc do dyrektorów szkół i placówek oświatowych, dyrektorów jednostek obsługujących jednostki oświatowe, osób zajmujących się kadrami, a także organów prowadzących. Ponadto w opracowaniu ujęto najnowszą nowelizację przepisów ustawy z 2016 r., regulującą m.in. odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli oraz likwidację tzw. godzin karcianych.

Wykaz skrótów

ZFŚS	zakładowy fundusz świadczeń socjalnych
KRK	Krajowy Rejestr Karny
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
Konstytucja RP	ustawa z 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
Karta Nauczyciela	ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 191 z późn. zm.)
ustawa o systemie oświaty	ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 z późn. zm.)
k.p./Kodeks pracy	ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
k.k./kodeks karny	ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
k.p.k./kodeks postępowania karnego	ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
k.c./kodeks cywilny	ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 380)
k.p.c./kodeks postępowania cywilnego	ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
Prawo o szkolnictwie wyższym	ustawa z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (j.t. Dz.U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.)
ustawa o zespołach opiniodawczych	ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2015 r. poz. 1418)
ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 645)
ustawa o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym	ustawa z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (j.t. Dz.U. z 2013 r. poz. 1144 z późn. zm.)
ustawa o ZFŚS	ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 111 z późn. zm.)
ustawa zmieniająca z 5 czerwca 1992 r.	ustawa z 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 53, poz. 252)

ustawa zmieniająca z 14 czerwca 1996 r.	ustawa z 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396)
ustawa zmieniająca z 18 lutego 2000 r.	ustawa z 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239)
ustawa zmieniająca z 15 lipca 2004 r.	ustawa z 15 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 179, poz. 1845)
ustawa zmieniająca z 9 maja 2007 r.	ustawa z 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 102, poz. 689)
ustawa zmieniająca z 25 lipca 2008 r.	ustawa z 25 lipca 2008 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. Nr 145, poz. 917)
ustawa zmieniająca z 21 listopada 2008 r.	ustawa z 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1)
ustawa zmieniająca z 19 marca 2009 r.	ustawa z 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 56, poz. 458 z późn. zm.)
ustawa zmieniająca z 23 listopada 2012 r.	ustawa z 23 listopada 2012 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z podwyższeniem wieku emerytalnego (Dz.U. z 2012 r. poz. 1544)
ustawa zmieniająca z 20 lutego 2015 r.	ustawa z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 357)
ustawa zmieniająca z 18 marca 2016 r.	ustawa z 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 668)
ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych	ustawa z 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (j.t. Dz.U. z 1998 r. Nr 120, poz. 787) – uchylony
ustawa o pracownikach samorządowych	ustawa z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1202 z późn. zm.)
ustawa o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	ustawa z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (j.t. Dz.U. z 2013 r. poz. 168)
ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy	ustawa z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 192 z późn. zm.)
ustawa o regionalnych izbach obrachunkowych	ustawa z 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 561)
ustawa o służbie cywilnej	ustawa z 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1111 z późn. zm.)
ustawa o samorządzie gminnym	ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 446)
ustawa o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego	ustawa z 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1240)

ustawa o zasadach kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich UE	ustawa z 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 65)
ustawa o samorządzie powiatowym	ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.)
ustawa o samorządzie województwa	ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 486)
ustawa o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym	ustawa z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników sfery budżetowej (j.t. Dz.U. z 2013 r. poz. 1144)
ustawa o emeryturach i rentach z FUS	ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.)
ustawa o związkach zawodowych	ustawa z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1881)
ustawa o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy	ustawa z 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz.U. Nr 54, poz. 310)
ustawa o dostępie do informacji publicznej	ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 2058 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy	rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. Nr 69, poz. 332 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1264)
rozporządzenie w sprawie kryteriów oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych	rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 27 czerwca 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (Dz.U. z 2013 r. poz. 819)

rozporządzenie w sprawie kryteriów oceny pracy nauczyciela	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 grudnia 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczyciela, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (Dz.U. z 2012 r. poz. 1538 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru	rozporządzenie Ministra Kultury z 22 września 2004 r. w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru (Dz.U. Nr 226, poz. 2292 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie zasad ustalania okresów pracy uprawniających do nagrody jubileuszowej	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania (Dz.U. Nr 128, poz. 1418)
rozporządzenie w sprawie zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz.U. Nr 71, poz. 737 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania (Dz.U. z 2001 r. Nr 1, poz. 5)
rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz.U. Nr 184, poz. 1436 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz.U. Nr 60, poz. 373 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie konkursu na stanowisko dyrektora publicznej placówki doskonalenia nauczycieli	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 września 2015 r. w sprawie konkursu na stanowisko dyrektora publicznej placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznej placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznej placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1356)
rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. Nr 61, poz. 624 z późn. zm.)

rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 416 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia	rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. Nr 17, poz. 162 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności	rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1110)
rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1113)
rozporządzenie o realizowaniu przez nauczycieli tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych w porze nocnej	rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 17 maja 2001 r. w sprawie realizowania przez nauczycieli tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych w porze nocnej (Dz.U. Nr 52, poz. 550)
rozporządzenie w sprawie podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz.U. Nr 46, poz. 430 z późn. zm.)
rozporządzenie w sprawie należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej	rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167)
rozporządzenie w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego	rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2013 r. poz. 393)

USTAWA

z dnia 26 stycznia 1982 r.

KARTA NAUCZYCIELA

(tekst jednolity)

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1.

Postanowienia wstępne

Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz *zakładach kształcenia i [słowa oznaczone kursywą zostaną usunięte z dniem 1 października 2016 r. – przyp. red.]* placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn.zm.), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2014 r. poz. 382);
- 3) (uchylony);
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

1a. (uchylony).

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
  - a) urzędach organów administracji rządowej,
  - b) kuratoriach oświaty,
  - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,
  - d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
  - e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;
- 1a) nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;

- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, o których mowa odpowiednio w art. 5 ust. 3b pkt 1 lit. b, ust. 3c i ust. 3d pkt 2 ustawy o systemie oświaty;
- 2) nauczyciele zatrudnieni w:
  - a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
  - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych;
- 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 167);
- 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1–3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
- 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

1. Przepis określa zakres podmiotowy Karty Nauczyciela. Przedstawiony katalog jest katalogiem zamkniętym. Ustawodawca w sposób wyczerpujący dokonał wyliczenia, kto podlega przepisom ustawy. Żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w zw. z art. 3 Karty Nauczyciela nie jest uznawana za pracę nauczycielską. Wykonywanie pracy polegającej na nauczaniu lub szkoleniu w jednostkach niebędących placówkami wymienionymi w komentowanym przepisie nie spełnia warunku do uznania jej za pracę nauczycielską, a konsekwentnie osób wykonujących ją za nauczyciela.¹

2. Zgodnie z **art. 1 ust. 1 pkt 1** Karty Nauczyciela, ustawie podlegają: nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty. Nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w wymienionych jednostkach podlegają przepisom Karty Nauczyciela w pełnym zakresie. Karta Nauczyciela jest pragmatyką zawodową nauczycieli, stanowiącą *lex specialis* wobec

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 31 maja 2006 r. (sygn. akt I UK 319/05)

przepisów k.p. W szczególności do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych nie mają zastosowania przepisy ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych. Stanowi o tym wprost zapis art. 3 ustawy o pracownikach samorządowych, zgodnie z którym przepisów tejże ustawy nie stosuje się do pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych gminy, powiatu, województwa, których status prawny określają odrębne przepisy. „Odrębnymi przepisami” w przedmiotowej sytuacji są przepisy Karty Nauczyciela. Ustawa o pracownikach samorządowych ma natomiast zastosowanie do pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez samorządy.

3. Przepisom ustawy Karta Nauczyciela podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w jednostkach, o których mowa w **art. 1 ust. 1 pkt 2** Karty Nauczyciela – tj. w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich. Nowela przepisów Karty Nauczyciela, wprowadzona ustawą o zespołach opiniodawczych, wykreśliła z komentowanego przepisu nauczycieli zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych.

Ustawa o zespołach opiniodawczych wprowadziła zmiany m.in. w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zadania wykonywane do czasu nowelizacji przez pracowników pedagogicznych rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych są obecnie wykonywane przez opiniodawcze zespoły sądowych specjalistów. Mocą przepisów ustawy o zespołach opiniodawczych, rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne stały się opiniodawczymi zespołami sądowych specjalistów, a w konsekwencji zmianie uległ status prawny zatrudnionych w nim pracowników pedagogicznych. W efekcie psychologowie, pedagodzy i lekarze rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych stali się specjalistami opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów. Ponadto z dniem wejścia w życie tejże ustawy – tj. 1 stycznia 2016 r. – wygasły uprawnienia pracowników pedagogicznych zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, przewidzianych na gruncie przepisów Karty Nauczyciela. Ustawodawca zastrzegł jednak, że niektóre z tych uprawnień nie podlegają wygaśnięciu. Wyjątek dotyczy uprawnień emerytów i rencistów, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a, art. 54 ust. 4, art. 56 i art. 58 w zw. z art. 60 oraz art. 72 ust. 4 Karty Nauczyciela – art. 27 ustawy o zespołach opiniodawczych. Wyjątkiem objęte są więc następujące kwestie:

- odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli będących emerytami, rencistami lub nauczycielami pobierającymi nauczycielskie świadczenia kompensacyjne,
- prawo do zajmowania mieszkania po przejściu nauczyciela na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- prawo do osobistego użytkowania działki gruntu szkolnego – w przypadku nauczyciela emeryta, rencisty lub nauczyciela pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, zatrudnionego na terenie wsi,
- prawo do zajmowania mieszkań w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły przez nauczyciela emeryta, rencistę lub pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,

- prawo do pomocy zdrowotnej dla nauczyciela emeryta, rencisty lub nauczyciela pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

4. Przepisom Karty Nauczyciela podlegają również nauczyciele zatrudnieni w **publicznych kolegiach pracowników służb społecznych** – o czym świadczy treść **art. 1 ust. 1 pkt 4**. Organami tworzącymi i prowadzącymi kolegia jest samorząd województwa. Kolegia mogą być również zakładane przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne. Warunkiem utworzenia i prowadzenia kolegium bądź wprowadzenia systemu kształcenia wieczorowego lub zaocznego jest zapewnienie przez szkołę wyższą opieki naukowo-dydaktycznej. Kolegia kształcą w zawodzie pracownik socjalny, w systemie dziennym, wieczorowym lub zaocznym. Szczegółowe zasady i warunki tworzenia, przekształcania i likwidowania kolegiów pracowników służb społecznych, organizację i zasady działania kolegiów, w tym zasady powierzania stanowisk kierowniczych, a także zasady sprawowania opieki naukowo-dydaktycznej, a także sprawowania nadzoru nad kolegiami określają przepisy rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z 24 marca 2005 r. w sprawie kolegiów pracowników służb społecznych.²

5. Grupę nauczycieli i pracowników, którzy podlegają przepisom Karty Nauczyciela, ale tylko w **zakresie określonym tą ustawą**, określa art. 1 ust. 2.

Zakres określony tymi przepisami ma zastosowanie do nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:

- urzędach organów administracji rządowej,
- kuratoriach oświaty,
- specjalistycznej jednostce nadzoru,
- Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
- organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych.

Karcie Nauczyciela podlegają więc nauczyciele (ale tylko mianowani lub dyplomowani) zatrudnieni w **ministerstwach**, a także w **kuratoriach oświaty** na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.

W kuratoriach oświaty zatrudnia się pracowników na stanowiskach urzędniczych – w tym wymagających kwalifikacji pedagogicznych oraz pomocniczych, robotniczych i obsługi – § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur.³

Zakres stosowania przepisów Karty Nauczyciela w stosunku do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych wyznacza art. 91a ust. 1 pkt 1. Do tych nauczycieli stosuje się następujące przepisy:

- art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,

² Dz.U. Nr 61, poz. 544

³ j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 973

- art. 51 – określające prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 58–60 – określające prawo do mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły, w tym również po przejściu na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- art. 86 – określające pracę nauczyciela jako pracę w szczególnym charakterze,
- art. 88 – określające prawo do przejścia na wcześniejszą emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – przyznające prawo do dodatku do emerytury lub renty dla tych nauczycieli, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie.

Przepisom Karty Nauczyciela podlegają nauczyciele (tylko mianowani lub dyplomowani) zatrudnieni w **specjalistycznej jednostce nadzoru**. Mowa tu o Centrum Edukacji Artystycznej, które realizuje zadania związane ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami artystycznymi oraz placówkami zapewniającymi opiekę i wychowanie uczniom szkół artystycznych w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania. Sposób wykonywania zadań nadzoru pedagogicznego przez specjalistyczną jednostkę nadzoru określają przepisy rozporządzenia w sprawie specjalistycznej jednostki nadzoru.

Regulacjom Karty Nauczyciela – w zakresie określonym ustawą – podlegają również **nauczyciele zatrudnieni w organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych**. Nadzór pedagogiczny Ministra Sprawiedliwości nad wymienionymi placówkami sprawują wizytatorzy zajmujący stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych oraz dyrektorzy zakładów i schronisk, a w przypadku powołania na stanowisko dyrektora zakładu osoby nieposiadającej przygotowania pedagogicznego, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w zakładzie. Rodzaje zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich określają przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.⁴

Zgodnie z art. 91a ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, nauczycielom mianowanym i dyplomowanym zatrudnionym w specjalistycznej jednostce nadzoru oraz organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych przysługują uprawnienia wynikające z zapisu:

- art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 51 – określające prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 58–60 – określające prawo do mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły, w tym również po przejściu na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,

⁴ j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1054 z późn. zm.

- art. 63 – określające prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- art. 86 – określające prawo do zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze,
- art. 88 – określające prawo nauczyciela do przejścia na wcześniejszą emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – określające prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

Kolejną grupę osób objętych Kartą Nauczyciela stanowią nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni w **Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych**. Do zadań Centralnej Komisji Egzaminacyjnej należy w szczególności przygotowywanie i ustalanie materiałów egzaminacyjnych, przygotowywanie i ustalanie zasad oceniania rozwiązań zadań, wykorzystywanych do przeprowadzania sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów eksternistycznych, w celu zapewnienia porównywalności oceniania, ogłaszanie komunikatów na stronie Biuletynu Informacji Publicznej CKE i wiele innych. Z kolei do zadań okręgowych komisji egzaminacyjnych należy przede wszystkim przeprowadzanie egzaminów, jak również przygotowywanie propozycji zadań i arkuszy egzaminacyjnych.

W zakresie określonym Kartą Nauczyciela przepisy tej ustawy należy stosować do nauczycieli zatrudnionych w **publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych**. Mowa tu o części placówek resortowych, które mogą być zakładane i prowadzone przez właściwych ministrów. Nauczyciele zatrudnieni w wymienionych placówkach resortowych podlegają Kartce Nauczyciela w zakresie określonym jej przepisami. Na podstawie zapisu art. 5 ust. 3b pkt 1 lit. b ustawy o systemie oświaty, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zakłada i prowadzi publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zakłada i prowadzi publiczne szkoły artystyczne oraz publiczne placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania dla uczniów szkół artystycznych, a także placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych. Natomiast minister właściwy do spraw rolnictwa może zakładać i prowadzić publiczne placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych.

Do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych, do zajmowania których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, jak również w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskona-

lenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy uczą w szkołach rolniczych, mają zastosowanie przepisy:

- art. 9a-9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 30 ust. 5 – stanowiące delegację dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia nauczycieli. Oznacza to, że do nauczycieli tych mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy, z zastrzeżeniem art. 32,
- art. 32 – określające zasady przyznawania dodatków do wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w wymienionych jednostkach,
- art. 33 – określające prawo do dodatku za wysługę lat,
- art. 47 – określające prawo do nagrody jubileuszowej,
- art. 49 ust. 1 pkt 3 – określające obowiązek tworzenia specjalnego funduszu nagród w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, z przeznaczeniem na wypłaty nagród tego ministra,
- art. 51 – określające prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 58-60 – określające prawo do mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły, w tym również po przejściu na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- art. 63 – określające prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów k.k.,
- art. 86-88 – określające prawo do zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze, odprawy oraz przejścia na emeryturę, bez względu na wiek,
- art. 90 – określające prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

Kolejną grupą nauczycieli, do których zastosowanie Karty Nauczyciela wyznaczone jest jej przepisami, są nauczyciele zatrudnieni w **publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej**. Szkoły podstawowe, gimnazja i licea ogólnokształcące oraz zespoły tych szkół przy:

- przedstawicielstwach dyplomatycznych,
- urzędach konsularnych,
- przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej

prowadzą kształcenie dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, określoną w przepisach w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Z kolei, jak wynika z wymienionego przepisu, szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, umożliwiają uczniom uczęszczającym do szkół działających w systemach oświaty

innych krajów uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego dla szkolnych punktów konsultacyjnych i planami nauczania.

Szkoły, zespoły szkół oraz szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej zakłada i prowadzi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania – zgodnie z dyspozycją art. 5 ust. 3b pkt 1 lit. a ustawy o systemie oświaty. Z nauczycielami na czas skierowania do pracy w szkołach europejskich nawiązuje się stosunek pracy na podstawie umowy o pracę w jednostce organizacyjnej, której zadaniem statutowym jest organizacja i koordynacja funkcjonowania tych szkół. W okresie wykonywania pracy w tych szkołach nauczycielom przysługuje wynagrodzenie w wysokości równej ekwiwalentowi pieniężnemu za urlop wypoczynkowy, ustalonym według zasad określonych w przepisach rozporządzenia w sprawie zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli. Należy również dodać, że okres wykonywania pracy w wymienionych szkołach jest zaliczany do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia nauczyciela wynikające ze stosunku pracy.

Podstawy prawne funkcjonowania szkół i punktów konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej określają przepisy rozporządzenia z 31 sierpnia 2010 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą.⁵ Szerzej na ten temat **patrz: komentarz do art. 17 Karty Nauczyciela.**

Zgodnie z art. 91a ust. 4 Karty Nauczyciela, do nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych mają zastosowanie następujące przepisy Karty Nauczyciela:

- rozdział 2–4 – określające obowiązki nauczycieli, wymaganie kwalifikacyjne, awans zawodowy nauczycieli, a także nawiązanie, zmiany i rozwiązanie stosunku pracy,
- art. 31 – określające prawo do jednorazowej gratyfikacji pieniężnej nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty,
- art. 42 ust. 1, 2 i 7a – określające czas pracy nauczyciela,
- art. 51 Karty Nauczyciela – określający prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63–67 – dotyczące prawa do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie przepisów k.k., a także prawo do urlopu wypoczynkowego,
- rozdziały 8–11 – czyli rozdziały poświęcone ochronie zdrowia, Dniu Edukacji Narodowej, odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz uprawnieniom emerytalnym.

O tym, które konkretnie przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie do nauczycieli zatrudnionych w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach **prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu**

⁵ j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 454

terytorialnego, jak również zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, działających na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, decyduje zapis art. 91b ust. 2 Karty Nauczyciela. Dokonując wykładni wspomnianych przepisów, należy wobec tego stwierdzić, że:

- do nauczycieli zatrudnionych w **publicznych przedszkolach i szkołach** prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, jak również zatrudnionych w **przedszkolach niepublicznych oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych** – bez względu na wymiar zatrudnienia – mają zastosowanie przepisy:
  - a) art. 6 – formułujące obowiązki nauczycieli,
  - b) art. 9 – określające wymagania kwalifikacyjne,
  - c) art. 11a – regulujące prawo nauczyciela do posiadania legitymacji służbowej,
  - d) art. 26 – określające przypadki wygaśnięcia stosunku pracy,
  - e) art. 63 – określające prawo ochrony nauczyciela podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych (w takiej sytuacji nauczyciel korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych, na zasadach określonych w k.k.; szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie patrz: komentarz do art. 63 Karty Nauczyciela),
  - f) art. 75–85z – określające zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli;
- do nauczycieli zatrudnionych w **publicznych i niepublicznych placówkach** prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego – bez względu na wymiar zatrudnienia – mają zastosowanie: art. 6, art. 9, art. 26, art. 63, art. 75–85z;
- do nauczycieli zatrudnionych w **przedszkolach publicznych**, a także w **szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych**, jak również w **placówkach publicznych i niepublicznych** – prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, zatrudnionych co najmniej w wymiarze 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, mają zastosowanie przepisy Karty Nauczyciela:
  - a) art. 9a–9i – dotyczące awansu zawodowego nauczycieli,
  - b) art. 22 ust. 3 i 4 – stanowiący o wyłączeniu niektórych przepisów ustawy w związku z brakiem zatrudnienia w jednej szkole w wymiarze co najmniej 1/2 etatu. Dotyczy tych nauczycieli, którzy są zatrudnieni w kilku szkołach, łącznie w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, jednak w żadnej z tych szkół nie posiadają zatrudnienia w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W takiej sytuacji nauczyciel może odbyć staż, a opiekuna wyznacza organ sprawujący nadzór pedagogiczny (patrz: komentarz do art. 22 Karty Nauczyciela),
  - c) art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3 – określający obowiązek tworzenia w budżetach wojewodów oraz w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania specjalnego funduszu na nagrody dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze,
  - d) art. 51 – stanowiący prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,

- e) art. 70a ust. 3, 4 i 6 – określający obowiązek wyodrębnienia środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w budżetach wojewodów oraz w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania,
- f) art. 86 – regulujące kwestię zaliczenia pracy nauczyciela jako pracy w szczególnym charakterze,
- g) art. 88 – określający prawo nauczyciela do przejścia na wcześniejszą emeryturę,
- h) art. 90 – określający prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania;
- w przypadku nauczycieli zatrudnionych w **przedszkolach niepublicznych** w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora, mają zastosowanie opisane wcześniej przepisy: art. 9a–9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 3, 4 i 6 oraz art. 88 Karty Nauczyciela.

Jednocześnie warto podkreślić, że przepisy Karty Nauczyciela w niektórych zapisach wprost stanowią, że pewne kwestie stosuje się do nauczycieli zatrudnionych w jednej z wymienionych instytucji. Przykładem jest art. 32 ust. 1 Karty Nauczyciela, który ma zastosowanie do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, dla których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty.

Nowelizacja Karty Nauczyciela dokonana ustawą zmieniającą z 18 marca 2016 r. wprowadziła przepis art. 91b ust. 2b, skutkiem którego z nauczycielem zatrudnionym w publicznym przedszkolu, szkole i placówce oraz niepublicznym przedszkolu lub placówce oraz szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej – prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego, nie może być nawiązany stosunek pracy, jeżeli nauczyciel ten nie spełnia warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 2–5 Karty Nauczyciela, co oznacza, że nauczyciel ten musi spełniać następujące przesłanki:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych,
- 2) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne,
- 3) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 4) nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 3, w okresie 3 lat przed nawiązaniem stosunku pracy, albo karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 4,
- 5) posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska.

W celu potwierdzenia spełnienia warunku niekaralności nauczyciel, przed nawiązaniem stosunku pracy, jest obowiązany przedstawić dyrektorowi szkoły informację z Krajowego Rejestru Karnego, natomiast w celu potwierdzenia spełnienia warunku nieukarania karą dyscyplinarną nauczyciel, przed nawiązaniem stosunku pracy, jest obowiązany przedstawić dyrektorowi szkoły informację z centralnego rejestru orzeczeń dyscyplinarnych.

W zakresie określonym Kartą Nauczyciela, przepisom tej ustawy podlegają nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy o związkach zawodowych.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, pracownikowi powołanemu do pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika, przysługuje – na wniosek organizacji związkowej – prawo do urlopu bezpłatnego. Z wnioskiem o udzielenie urlopu bezpłatnego w celu pełnienia z wyboru funkcji związkowej poza zakładem pracy, jeżeli z wyboru wynika obowiązek wykonywania tej funkcji w charakterze pracownika, może wystąpić do pracodawcy organizacja związkowa, w której pracownik ma pełnić daną funkcję, co najmniej na 14 dni przed proponowanym terminem rozpoczęcia urlopu bezpłatnego, wskazując okres, na jaki ma być on udzielony. Pracodawca jest obowiązany udzielić urlopu bezpłatnego na okres wskazany przez organizację związkową. Udzielenie urlopu bezpłatnego w innym terminie może nastąpić jedynie z ważnych przyczyn, na podstawie porozumienia pracodawcy z organizacją związkową. Szczegółowy tryb udzielania urlopu bezpłatnego określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 11 czerwca 1996 r. w sprawie trybu udzielania urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy pracownikom pełniącym z wyboru funkcje w związkach zawodowych oraz zakresu uprawnień przysługujących pracownikom w czasie urlopu bezpłatnego i zwolnień od pracy.⁶

Zgodnie z art. 91a ust. 3 Karty Nauczyciela, nauczycielom urlopowanym przysługują uprawnienia, o których mowa w:

- art. 9a–9i – dotyczącym awansu zawodowego nauczycieli,
- art. 30 – określającym zasady wynagradzania,
- art. 31 – przewidującym wypłatę jednorazowej gratyfikacji pieniężnej dla nauczyciela dyplomowanego, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty,
- art. 33 – określającym zasady przyznawania dodatku za wysługę lat,
- art. 49 – określającym zasady tworzenia specjalnego funduszu nagród dla nauczycieli (w budżetach organów prowadzących, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania),
- art. 51 – stanowiącym prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 58–60 – określających prawo do mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły, w tym również po przejściu na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
- art. 73 – określającym zasady przyznawania urlopu dla poratowania zdrowia,
- art. 86–88 – regulujących uprawnienia emerytalne nauczycieli,
- art. 90 – określającym prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

Przepisy Karty Nauczyciela mają w pewnym zakresie zastosowanie również wobec pracowników zatrudnionych u pracodawców niebędących szkołami lub wymienionymi wyżej placówkami, pełniących **funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu** oraz **kierowników praktycznej nauki zawodu**, posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli, a także pracownicy

⁶ Dz.U. Nr 71, poz. 336

zatrudnieni w **Ochotniczych Hufcach Pracy** na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Zasadą jest, że zajęcia praktyczne wykonują nauczyciele. Zajęcia praktyczne mogą być również prowadzone przez instruktorów praktycznej nauki zawodu. Instruktorami praktycznej nauki zawodu są:

- pracownicy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi stanowi podstawowe zajęcie i jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin przewidzianym dla nauczycieli,
- pracodawcy lub wyznaczeni przez nich pracownicy albo osoby prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli, w ramach obowiązującego ich tygodniowego czasu pracy.

Szczegółowe kwalifikacje wymagane od instruktorów praktycznej nauki zawodu określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu.⁷

Ochotnicze Hufce Pracy są instytucjami rynku pracy. Są to państwowe jednostki budżetowe wyspecjalizowane w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25 roku życia.

Mocą art. 91b ust. 2a Karty Nauczyciela do tych grup pracowników mają zastosowanie następujące przepisy Karty Nauczyciela:

- art. 6 – określający obowiązki nauczyciela,
- art. 51 – stanowiący prawo nauczyciela do otrzymania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”,
- art. 63 – określający prawo do korzystania z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na podstawie k.k.,
- art. 64 ust. 3 – określający prawo do urlopu wypoczynkowego w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, w wymiarze 35 dni roboczych,
- art. 86–88 – określające uprawnienia emerytalne nauczyciela,
- art. 90 – określający prawo nauczyciela do dodatku do emerytury lub renty z tytułu prowadzenia w czasie okupacji tajnego nauczania.

W kwestii stosowania przepisów Karty Nauczyciela do instruktorów praktycznej nauki zawodu wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 3 lutego 2012 r.⁸ **Z wyrażonej przez SN tezy wynika, że instruktorzy praktycznej nauki zawodu nie stanowią podgrupy nauczycieli praktycznej nauki zawodu.** W treści uzasadnienia SN zwrócił uwagę, że do instruktorów praktycznej nauki zawodu przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie w ograniczonym zakresie. Warunkiem jest posiadanie przez tych instruktorów wymaganych kwalifikacji. W treści uzasadnienia SN zwrócił uwagę na

⁷ Dz.U. Nr 244, poz. 1626 z późn. zm.

⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 3 lutego 2012 r. (sygn. akt II UK 126/11)

różnicę, jaka występuje pomiędzy instruktorami a nauczycielami praktycznej nauki zawodu. Instruktorzy podlegają przepisom Karty Nauczyciela tylko w zakresie w niej określonym. Okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu może być uznany za okres pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela dopiero od 1 września 1988 r. – a więc od wejścia w życie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 10 sierpnia 1988 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz na niektórych innych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, prowadzących prace pedagogiczne i wychowawcze.⁹

Rozważana przez Sąd Najwyższy kwestia ma decydujące znaczenie w przedmiocie nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. **Okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu nie jest okresem wliczanym do okresu pracy wymaganym do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.**

W tym miejscu warto również przytoczyć wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r.¹⁰, w którym TK uznał, że art. 2 pkt 1 ustawy z 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w zakresie, w jakim nie uwzględnia wśród uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w innych jednostkach niż wskazane w tym przepisie, jest zgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymienione grupy nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych podlegają przepisom Karty Nauczyciela w przypadku, gdy są zatrudnieni – a więc gdy wiąże ich z pracodawcą stosunek pracy. W ujęciu kodeksowym (art. 22 § 1 k.p.) przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy.

Jednak tak kategorię sformułowanie należy odnosić przede wszystkim do nauczycieli, o których mowa w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela. W przypadku nauczycieli szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dopuszczalne jest nawiązanie umowy cywilnoprawnej. Tak orzekł Sąd Najwyższy w uchwale z 20 września 1994 r.¹¹ Z treści uzasadnienia uchwały wynika, że do grupy nauczycieli szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych przepisy Karty Nauczyciela stosuje się tylko w zakresie określonym tą ustawą. Wśród tej grupy przepisów nie znajduje się art. 10 określający podstawę zatrudniania nauczycieli na podstawie umowy o pracę lub mianowania. Wobec tego należy uznać, że z nauczycielami szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych mogą być zawierane umowy inne niż przewidziane w k.p., w szczególności umowy o świadczenie usług podobnych do zlecenia (art. 750 k.c.).

⁹ Dz.U. Nr 34, poz. 261 – uchylony

¹⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2013 r. (sygn. akt SK 49/12)

¹¹ Uchwała Sądu Najwyższego z 20 września 1994 r. (sygn. akt I PZP 37/94)

Art. 2. [Wyłączenia stosowania ustawy]

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.

Powołany przepis informuje, że przepisy Karty Nauczyciela nie mają zastosowania do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa, zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane. Przepisów Karty Nauczyciela nie stosuje się również do nauczycieli wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 3. [Definicje ustawowe]

Ilekczo w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia – rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1;
- 2) szkołach bez bliższego określenia – rozumie się przez to przedszkola, szkoły i placówki oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1, a także odpowiednio ich zespoły;
- 3) stażu – rozumie się przez to okres zatrudnienia nauczyciela w przedszkolach, szkołach i placówkach oraz innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, rozpoczętego i realizowanego w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a, z tym że w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 9e ust. 1–3, równoważny z odbywaniem stażu jest odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy;
- 4) związkach zawodowych – rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela;
- 5) ustawie o systemie oświaty – rozumie się ustawę, o której mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1;
- 6) stopniu naukowym doktora – rozumie się przez to także stopień doktora sztuki.

1. Komentowany przepis zawiera definicję legalną pojęć użytych w przepisach Karty Nauczyciela. Wyjaśnienie pojęć pozwala na ustalenie znaczenia użytych w ustawie sformułowań i stanowi wskazówkę co do zakresu ich stosowania.

2. Pojęcie „nauczyciel” użyte w Karcie Nauczyciela bez bliższego określenia oznaczałoby także wychowawcę i innego pracownika pedagogicznego. Jednak ustawodawca, wyjaśniając znaczenie słowa „nauczyciel”, ograniczył się tylko do osób wymienionych w art. 1 Karty Nauczyciela – a więc nauczycieli zatrudnionych w:

- publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy o systemie oświaty,
- zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,¹²
- publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Warto tutaj zwrócić uwagę na uzasadnienie do wyroku z 19 marca 2007 r. Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach¹³, który uznał, że nie istnieją podstawy do wyłączenia nauczyciela przedszkola z kręgu osób uprawnionych do dodatku funkcyjnego za wychowawstwo klasy. Do dodatku funkcyjnego z tytułu pełnienia funkcji wychowawcy klasy uprawniony jest zatem nie tylko nauczyciel szkoły, ale również przedszkola.

W odniesieniu do pozostałej grupy nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych przepisy Karty Nauczyciela mają zastosowanie tylko w sytuacji, gdy przepisy tej ustawy tak stanowią (szerzej na ten temat patrz: **uwagi do art. 1**).

Status „nauczyciela” przysługuje tylko nauczycielom czynnym zawodowo. Decydujące znaczenie w kwestii bycia nauczycielem ma fakt zatrudnienia w szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 Karty Nauczyciela. Nauczyciel, który przeszedł na emeryturę, przestaje być czynnym zawodowo nauczycielem (wyjątkiem są sytuacje, gdy nauczyciel w trakcie emerytury podejmuje pracę). Oznacza to, że osoba ta nie spełnia np. przesłanki ubiegania się o wyższy stopień awansu zawodowego.¹⁴

3. Analogicznie zostało wyjaśnione pojęcie „szkoły”. Ilekroć w przepisach Karty Nauczyciela jest mowa o „szkole” bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć również przedszkole, placówkę oraz inne jednostki organizacyjne – wymienione w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela.

Przez pojęcie „szkoły” bez bliższego określenia należy również rozumieć zespoły, przy czym mogą to być zespoły:

- szkół,
- placówek,
- szkół i placówek.

Szczegółowe zasady tworzenia zespołów określają przepisy art. 62 ustawy o systemie oświaty. Połączenia szkół lub placówek może dokonać organ prowadzący. Wa-

¹² j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 382 z późn. zm.

¹³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 19 marca 2007 r. (sygn. akt IV SA/GL 34/07)

¹⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 16 lutego 2010 r. (sygn. akt II SA/Wa 1730/09)

runkiem jest, aby łączone szkoły lub placówki były szkołami lub placówkami różnych typów. Szczegółowego wyliczenia typów szkół dokonał ustawodawca w art. 9 ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z powołanym przepisem, szkoły publiczne i niepubliczne dzielą się na następujące typy:

- 1) sześcioletnią szkołę podstawową;
- 2) trzyletnie gimnazjum, dające możliwość dalszego kształcenia w szkołach, o których mowa w pkt. 3 lit. a–c i e, w którym w ostatnim roku nauki przeprowadza się egzamin gimnazjalny;
- 3) szkoły ponadgimnazjalne:
  - a) trzyletnią zasadniczą szkołę zawodową, której ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie począwszy od klasy drugiej liceum ogólnokształcącego dla dorosłych,
  - b) trzyletnie liceum ogólnokształcące, którego ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
  - c) czteroletnie technikum, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego,
  - d) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, umożliwiającą uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie,
  - e) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, której ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy.

Funkcjonowanie placówek oświatowych zostało uregulowane w kilku aktach prawnych:

- rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 2 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach¹⁵ – obowiązujące od 1 września 2016 r., zastępujące przedmiotowe rozporządzenie z 12 maja 2011 r.,
- rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych,¹⁶
- rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych,¹⁷
- rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 12 sierpnia 1997 r. w sprawie zakładów kształcenia nauczycieli¹⁸.

¹⁵ Dz.U. 2015 r. poz. 1872

¹⁶ Dz.U. z 2013 r. poz. 199

¹⁷ Dz.U. z 2013 r. poz. 369

¹⁸ Dz.U. Nr 104, poz. 664 z późn. zm.

- rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli.¹⁹

4. Pojęcie „stażu” zostało wprowadzone do definicji ustawowej w wyniku nowelizacji Karty Nauczyciela z 6 kwietnia 2000 r. Wprowadzenie pojęcia „stażu” miało bezpośredni związek niewątpliwie z jedną z systemowych zmian pragmatyki zawodowej nauczyciela, a mianowicie z regulacją sposobu awansu zawodowego nauczyciela. Szerzej na ten temat patrz: komentarz do art. 9a–9i Karty Nauczyciela.

Przez pojęcie „staż” ustawodawca rozumie okres zatrudnienia nauczyciela w przedszkolach, szkołach i placówkach oraz innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1 Karty Nauczyciela (patrz: teza 1 do komentowanego przepisu) oraz w art. 1 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela. Do stażu nauczyciela zalicza się więc również okres zatrudnienia w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, a także zatrudnionych w przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 Karty Nauczyciela, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych.

Warunkiem zaliczenia okresu pracy w wymienionych jednostkach do stażu jest zatrudnienie w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Rozpoczęcie i realizacja stażu następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach rozdziału 3a Karty Nauczyciela. Wyjątek stanowią nauczyciele, o których mowa w art. 9e ust. 1–3:

- dyrektorzy,
- nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne w urzędach organów administracji rządowej, kuratoriach oświaty, specjalistycznej jednostce nadzoru, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych, organach sprawujących nadzór nad zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich, szkołami przy zakładach karnych,
- nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych,
- nauczyciele urlopowani lub zwolnieni z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy o związkach zawodowych.

W przypadku tej grupy osób równoważny z odbywaniem stażu jest odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy.

5. Pojęcie „związku zawodowego” na potrzeby Karty Nauczyciela oznacza związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela. Warunkiem uznania danego związku zawodowego za związek zawodo-

¹⁹ j.t. Dz.U. z 2014 r. poz. 1041 z późn. zm.

wy w rozumieniu ustawowym jest fakt członkostwa nauczyciela w tym związku bądź też wskazanie danego związku zrzeszającego nauczycieli przez nauczyciela.

Art. 4. [Współdziałanie ze związkami zawodowymi]

1. Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji rządowej (organów jednostek samorządu terytorialnego) ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, nieustalone w ustawie o związkach zawodowych, określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy administracji rządowej (organy jednostek samorządu terytorialnego) z organami właściwego szczebla tych związków.

2. Rozporządzenia i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

1. Przepis art. 4 ust. 1 określa zasady współdziałania organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli. W kwestiach nieustalonych w ustawie o związkach zawodowych zasady współdziałania określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy. Przykładami tego typu porozumień są:

- porozumienie z 15 listopada 2002 r. zawarte pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania,
- porozumienie z 10 lipca 1990 r. zawarte pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej z Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej z instancjami Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”.

Formami współdziałania określonymi w porozumieniu zawartym z Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” są m.in.:

- konsultacje i udział we wspólnych posiedzeniach i spotkaniach roboczych,
- wymiana opinii, stanowisk, wniosków i postulatów,
- powoływanie wspólnych komisji, zespołów opracowujących projekty rozwiązań problemów objętych porozumieniem,
- wymiana i udostępnianie dokumentów i innych materiałów dotyczących spraw objętych porozumieniem,
- kontakty bieżące przez wyznaczonych przez strony ich pełnomocników,
- podejmowanie innych działań mających na celu realizację przyjętych ustaleń porozumienia.

Z kolei formami współpracy określonymi w porozumieniu zawartym z Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego są:

- przekazywanie istotnych informacji dotyczących polityki oświatowej państwa, w tym ogólnych zamierzeń w sprawach zatrudnienia w oświacie oraz umożliwienie stronie związkowej wyrażania opinii w przedmiotowych kwestiach,

- poddawanie procedurze uzgodnieniowej projektów aktów normatywnych w zakresie objętym zadaniami Związku oraz opiniowanie projektów innych aktów normatywnych dotyczących oświaty i wychowania,
- udział przedstawicieli Związku Nauczycielstwa Polskiego w naradach kuratorów oświaty i innych spotkaniach poświęconych ważnym sprawom oświatowym, organizowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu,
- konsultacje w sprawach spornych budzących wątpliwości, w szczególności dotyczących stosowania prawa oświatowego.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu został zobowiązany do informowania kuratorów oświaty oraz organów prowadzących szkoły o rezultatach uzgodnień stron porozumienia, w szczególności poprzez zamieszczanie na stronie internetowej ministerstwa.

2. W **art. 4 ust. 2** Karty Nauczyciela ustawodawca zawarł obowiązek uzgadniania ze związkami zawodowymi rozporządzeń i zarządzeń przewidzianych przepisami tej ustawy. Przepis ten w praktyce może budzić wątpliwości – przede wszystkim w zakresie rozumienia pojęcia „uzgadnianie”. Wyjaśnień w tym zakresie dostarcza nam wielokrotnie powoływany w literaturze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 marca 1998 r.²⁰

W powołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny odniósł się wprawdzie do nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19 marca 1997 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli, niemniej jednak temat dedykowany temu orzeczeniu nie traci na aktualności. W treści uzasadnienia Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że użytemu przez ustawodawcę słowu: „uzgadnianie” należy nadać znaczenie zgodne z jego sensem językowym. Termin ten ma oznaczać czynność polegającą na „doprowadzeniu do braku rozbieżności”, „ujednoceniu” czy też „harmonizowaniu” (w znaczeniu „wzajemnego dostosowania”). Jak zwrócił uwagę Trybunał, ustawodawca przy konstruowaniu tej formy współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa kładzie nacisk nie na efekt uzgodnienia w postaci osiągnięcia zgody, lecz raczej na fakt uzgadniania, na sam proces dochodzenia do tej zgody; ujednoczenia czy też wzajemnego dostosowywania (harmonizowania) swoich stanowisk. „Uzgadnianie” nie oznacza całkowitej i powszechnej zgody pomiędzy organem prawotwórczym a wszystkimi podmiotami uczestniczącymi w procesie stanowienia aktu normatywnego. Wynikiem negocjacji jest podpisanie protokołu ustaleń i rozbieżności. Konkludując, należy stwierdzić, że termin „uzgadnianie” nie oznacza bezwarunkowej zgody wszystkich podmiotów, które uczestniczą w procesie stanowienia aktu normatywnego na wszystkie rozwiązania przewidziane w tym akcie. W ocenie Trybunału, „uzgodnienie” oznacza poddanie treści aktów sformalizowanej procedurze uzgodnieniowej z podmiotami upoważnionymi do tej formy uczestnictwa w procesie stanowienia aktu normatywnego w celu jej osiągnięcia. Wyrazem przeprowadzenia tej procedury powinny być protokoły uzgodnień, ale też rozbieżności w razie braku zgody na treść rozwiązań aktu.

3. Uprawnienia związków zawodowych w zakresie opiniowania aktów prawnych wyrażone zostały w treści **art. 19 ust. 2** ustawy o związkach zawodowych. Zgodnie

²⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 marca 1998 r. (sygn. akt U 23/97)